

Památce PhDr. Františka Hoffmanna, CSc.

* 23. II. 1920 v Litomyšli (okr. Svitavy) –
† 1. X. 2015 v Praze

Po doc. JUDr. Jiřím Kejšovi, DrSc. (* 28. VIII. 1921 v Praze – † 27. IV. 2015 v Praze), opustil řady historiků, archivářů, kodikologů a v širším smyslu badatelů v oblasti pomocných věd historických i historicko-právních 1. října 2015 nejstarší žijící badatel, který výrazně zasáhl do všech výše jmenovaných oborů, a to nejen početnými vědeckými a odbornými pracemi, ale též v oblasti popularizace vědy. V těchto souvislostech musíme upozornit na význam řady z jeho prací i pro archeologii středověku a z těchto důvodů je nutno připomenout Františka Hoffmanna v periodiku *Archaeologia historica*. V tomto nekrologu uvedu pouze to podstatné, neboť

jeho dílo i životní osudy byly podrobně zhodnoceny v řadě biografických prací (např. A. Šimka ve VVM XXII, 1970, 109; Z. Měřínský, VVM XLII, 1990, 105–106; VVM LII, 2000, 416–417; V. Svěrák, VVM LXII, 2010, 211–212; G. Krum – F. Hoffmann, *Sedm století Jihlavy v obrazech*, Jihlava 2015, 92–93; tam základní údaje a bibliografie; podrobné údaje v publikaci *František Hoffmann devadesátiletý. Výbor studií a článků Iglavensia*, Jihlava 2010. Úvodní text Ivan Hlaváček, František Hoffmann, muž, který propadl kouzlu Jihlavy a její minulosti na s. 9–14, zvl. pozn. na s. 9; František Hoffmann, Vzpomínka nehistorika o životních osudech historika, kodikologa a archiváře na s. 15–52 a Bibliografie Františka Hoffmanna na s. 413–450 sestavená Petrem Dvořákem, která obsahuje i drobné příspěvky v denním tisku, připojeny jsou také obrazové přílohy na s. 433–457 včetně dalšího aparátu na s. 458–463; druhá publikace k jubileu nese název *Výbor kodikologických rozprav a studií. Studia codicologica selecta. Studie o rukopisech – Monographia XVI*, Praha 2010).

K jeho nejvýznamnějším monografickým dílům patří bezesporu *Středověké město v Čechách a na Moravě*, Praha 2009, v němž na základě strukturalistického metodologického přístupu podal mimo jiné definici českého a moravského středověkého města. Dvěma kapitolami a jednou podkapitolou se rovněž prezentoval v kolektivní publikaci *Jihlava. Historie, kultura, lidé*, Praha 2009. Ještě v roce 2015 se pak podílel na výše zmiňovaném výboru obrazů G. Kruma s motivy z dějin Jihlavy a byl také autorem doprovodných textů. Publikoval desítky prací, ať již odborných, či populárních, rozsáhlých i drobných a také knižních monografií. K roku 2010 uvádí P. Dvořák celkem 363 položek a některé další přibýly i po tomto datu.

Jak již bylo uvedeno výše, pouze stručně zde zmíníme životní osudy Františka Hoffmanna. Po maturitě na litomyšlském gymnáziu v červnu 1939 počal studovat na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Po násilném uzavření českých vysokých škol německými nacisty 17. listopadu 1939, jehož byl přímým účastníkem, a jen díky nízkému věku neskončil v koncentračním táboře, absolvoval abiturientský kurz při Obchodní akademii v Chocni a od ledna do března 1941 pracoval jako pomocník v advokátní kanceláři, od dubna téhož roku do konce války v Hospodářské skupině maloobchod v Litomyšli. Po válce se zapsal ke studiu filozofie, sociologie a historie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, jež ukončil v roce 1949, a po disertačním řízení, při němž obhájil práci *Městské knihy litomyšlské do konce 15. století*, byl 18. května 1951 promován doktorem filozofie. Kromě toho absolvoval v letech 1947–1950 poslední jedenáctý kurz Státní archivní školy.

Od 1. prosince 1950 do 31. srpna 1968 vedl Okresní archiv v Jihlavě (v letech 1950–1953 Archiv Jednotného národního výboru a v letech 1954–1960 Městský a okresní archiv) kromě

krátkého období od července 1956 do března 1957, kdy vedl Krajský archiv v Telči. V Jihlavě vybudoval na moderních základech jeden z největších archivů na Moravě. Zároveň vytyčil velkorysý publikační a ediční program vydávání významných pramenů k historii města i širší oblasti Českomoravské vrchoviny. V roce 1968 obdržel na základě předložené knihy *Jihlava v husitské revoluci* z roku 1961 vědeckou hodnost kandidáta věd. Od září 1968 do konce roku 1969 byl ředitelem Muzea Vysočiny v Jihlavě, ale vzhledem k tomu, že se angažoval v procesu pražského jara, byl z funkce odvolán a musel ke 30. listopadu 1970 z muzea odejít. Naštěstí i v této době tuhé normalizace se našli jedinci, kteří jemu i některým dalším tzv. nepohodlným podali pomocnou ruku, a tak byl František Hoffmann k 1. lednu 1971 přijat do Oddělení pro soupis a studium rukopisů Ústředního archivu Československé akademie věd v Praze, kde působil do konce roku 1985 a později dále na zkrácený pracovní úvazek. V roce 1965 se oženil s Jaroslavou Kociánovou (* 18. III. 1942), později významnou archivářkou a historičkou, jež vykonávala v letech 1968–1972 funkci ředitelky Okresního archivu v Jihlavě. V roce 1967 se jim narodila dcera Bohdana. Do Prahy se František Hoffmann s rodinou trvale odstěhoval začátkem roku 1973.

Stručně je nutno vyzdvihnout rovněž organizační činnost Františka Hoffmanna, členství v různých redakčních a vědeckých radách, komisích a redigování publikací. Například šlo o Komisi pro soupis a studium rukopisů při Archivu AV ČR, Komisi pro studium středověkých měst při Historickém ústavu AV ČR atd. (najdeme je v *Biografickém slovníku archivářů českých zemí* sestaveném Jaroslavou Hoffmannovou a Janou Pražákovou, Praha 2000, s. 230–231). Za svou odbornou činnost a občanské postoje obdržel též řadu vyznamenání a čestných ocenění. V roce 1958 to bylo v souvislosti s *Celostátní výstavou archivních dokumentů* na Pražském hradě státní vyznamenání Za vynikající práci, dalších ocenění se dočkal až po rehabilitaci v roce 1990, kdy obdržel v roce 1993 zlatou oborovou plaketu Františka Palackého „za zásluhy ve společenských vědách – historie, kodikologie, archivnictví“, v roce 2000 se stal čestným členem České archivní společnosti, 2005 dostal pamětní medaili Jana Patočky, 2006 cenu Učené společnosti ČR „za celoživotní dílo v oboru archivnictví a poznání českých dějin“, téhož roku obdržel medaili „Za zásluhy o české archivnictví“, v roce 2011 Nejvyšší ocenění Kraje Vysočina – skleněnou medaili a konečně 23. února 2000 se stal za celoživotní příkladnou práci v oblasti historie pro Jihlavu i své pevné postoje v době totality čestným občanem města Jihlavy.

Na závěr několik osobních vzpomínek. S Františkem Hoffmannem jsem se setkával již jako žák základní školy nejpozději od svých deseti let na různých vlastivědných vycházkách a přednáškách pořádaných jihlavským muzeem a pamatuji si exkurzi do archivu, který tehdy ještě sídlil na náměstí Míru, nyní Masarykově, vedle radnice. Byl to pro mě velký zážitek, který značně ovlivnil můj zájem o historii a archeologii. Na střední škole jsem již systematicky navštěvoval archiv, vypůjčoval jsem si a studoval literaturu z archivní knihovny a Františka Hoffmanna mohu považovat ze svého prvního učitele. Pak jsme se pravidelně setkávali od roku 1981 na výzkumu hradu Rokštejna v době jeho letních pobytů v blízkém Střížově.

František Hoffmann se zapsal nejen do historie a dějepisectví města Jihlavy, ale také českých a moravských dějin zejména v takových tématech, jako jsou husitství, studium měst a městských i horních práv či kodikologie. Bude nám chybět. Čest jeho památce.

Zdeněk Měřínský

